

شناسایی راهکارهای غلبه بر موانع راهاندازی کسب و کارهای نوپای کشاورزی با رویکرد پدیدارشناسانه

نادر نادری^۱

زهرا یوسفی*^۲

بیژن رضایی^۳

چکیده

در این پژوهش، محقق به دنبال شناسایی راهکارهای غلبه بر موانع راهاندازی کسب و کارهای نوپایی کشاورزی با رویکرد پدیدارشناسانه بود که به صورت کیفی و به روش پدیدارشناسی صورت پذیرفت. شرکت‌کنندگان ۱۵ تن از مدیران کسب و کارهای کشاورزی در سال ۱۳۹۵ بودند که کسب و کارهای آنان در مرحله پیش‌رشد و یا رشد قرار داشت و تحت حمایت پارک علم و فناوری فعالیت می‌کردند و پژوهش، طی مصاحبه با ۱۱ نفر از آنان به اشباع نظری رسید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه عمیق با سؤالات باز بود. سؤال اصلی پژوهش عبارت بود از اینکه "برای رفع موانع و مشکلات مرحله راهاندازی استارت‌آپ کشاورزی چه راهکارهایی وجود دارد؟". تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس روش کلایزی انجام شد و در نهایت مصاحبه دیگری برای بررسی اعتبار نتایج تحقیق صورت گرفت. یافته‌های تحقیق در قالب ۵ مضمون اصلی و ۷ زیر مضمون بود که مضامین اصلی عبارت بودند از: معرفی کسب و کارهای کشاورزی به نهادهای دولتی ذیربط توسط پارک علم و فناوری، حمایت ارگان‌های مرتبط نظیر جهاد کشاورزی، معاونت غذا و دارو برای تأمین تجهیزات اولیه، تعدیل در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه کشاورزی، شناخت دقیق مزایای ایده جهت رفع یک مشکل در بخش کشاورزی قبل از شروع فعالیت، حمایت‌های مالی از طرف نهادهای دولتی و غیر دولتی جهت تأمین سرمایه در بخش کسب و کارهای کشاورزی.

کلمات کلیدی:

نوآوری، پارک علم و فناوری، کسب و کارهای نوپای کشاورزی، پدیدارشناسی

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه

۲. کارشناسی ارشد دانشگاه رازی کرمانشاه

* نویسنده عهده دار مکاتبات: zahra.yusefi71@gmail.com

۳. عضو هیأت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه

مقدمه

کارآفرینی^۴ معمولاً یک فرآیند دارد. در متون دانشگاهی و کلاسیک، فرآیند کارآفرینی فرآیندی است که با تشخیص فرصت توسط کارآفرین شروع می‌شود و سپس کارآفرین به ایده‌پردازی حول محور فرصت می‌پردازد و یک سری ایده را بررسی می‌کند. یک یا چندتا از این ایده‌ها را انتخاب می‌کند و به نوآوری^۵ در زمینه این ایده‌ها می‌پردازد، بعد یک طرح کسب‌وکار پیرامون آن می‌نویسد و به دنبال تامین مالی و نمونه‌سازی اولیه می‌رود. در نهایت سرمایه مالی بزرگ‌تری تامین می‌کند و نمونه را در مقیاس انبوه می‌سازد و کسب‌وکاری پایدار راه‌اندازی می‌کند و باید همیشه دغدغه این را داشته باشد که کسب‌وکارش را حفظ کند و سعی کند در مسیر رشد قرار بگیرد. به نوعی این فرآیند به دو بخش کلی تقسیم می‌شود: بخش اول تشخیص فرصت درست و طراحی ارزش حول آن و اطمینان از استقبال محصول است و بخش دوم طراحی یک کسب‌وکار، توسعه و حفظ آن. استارت‌آپ‌ها مقدمه‌ای برای راه‌اندازی یک فعالیت کارآفرینانه می‌باشند. حالا شرکت نوپا^۶ چیست و کجای این فرآیند قرار دارد؟ بر اساس تعاریف مختلف از نویسندگان و محققان این حوزه، مانند آقای استیو بلنک^۷، اریک ریس^۸، و کتاب‌ها و منابع متنوع، بهترین و جامع‌ترین تعریفی را که برای یک استارت‌آپ می‌توان ارائه کرد، این است: استارت‌آپ یک سازمان موقت است که با هدف یافتن یک مدل کسب و کار تکرارپذیر و مقیاس‌پذیر بوجود آمده است. شهرک‌های علمی و تحقیقاتی با ایجاد شرایط مناسب برای نوآوران بخش‌های مختلف توانسته‌اند تا حدودی کمبودها و مشکلات موجود بر سر راه تولید علم و فناوری را کاهش دهند. یکی از بخش‌هایی که با ورود فناوری‌های نوین دچار تغییراتی بوده است، بخش کشاورزی می‌باشد (متولی‌زاده و همکاران، ۱۳۸۹). همزمان با بروز و ظهور این تغییرات، این بخش با مشکلاتی نیز مواجه بوده است. فقدان مشارکت بخش خصوصی، تجاری کردن تولید در بخش کشاورزی و بیکاری زیاد فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی از جمله مشکلات بخش کشاورزی در کشور می‌باشد. ایجاد و رشد کسب و کارهای کشاورزی در مراکز رشد و پارک‌های فناوری کشاورزی به عنوان یک راهکار عملی جهت غلبه بر این مشکلات و حمایت از کارآفرینان در بخش کشاورزی مطرح شده‌اند که در صورت طراحی انکوباتورهای ماموریت‌گرا و قابل انطباق با محصولات تولیدی مزایایی از جمله

4. Entrepreneurship

5. Innovation

6. Start-ups

7. Steve Blank

8. Eric Ries

استفاده از اراضی و منابع آب و خاک کشور به صورت علمی و اقتصادی، کمک به توانمندسازی سیستم آموزش و پژوهش در بخش کشاورزی از طریق یک فرآیند بازخورد بین مراکز تولیدی، تحقیقاتی و مصرف‌کننده، بهره‌برداری بهینه از محصولات اصلی کشاورزی و فرآورده‌های فرعی آن‌ها، استفاده از فناوری‌های نوین ارائه شده در مراکز آموزشی و تجربه شده در مراکز تحقیقاتی، ایجاد یک بستر مناسب برای شکوفایی کارآفرینان و صاحبان ایده در بخش‌های کشاورزی، صنایع غذایی، بیوتکنولوژی، محیط‌زیست و رشته‌های وابسته، افزایش مشارکت بخش خصوصی و تجاری کردن تولید در بخش کشاورزی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش کشاورزی را در بر خواهد داشت (سمائی، ۱۳۸۳). به باور بسیاری از اقتصاددانان وجود یک بخش کشاورزی پیشرو و نیرومند از ضروریات توسعه اقتصادی است. در هر شرایطی توسعه بخش کشاورزی پیش شرط توسعه اقتصادی کشور است و تا زمانی که موانع توسعه این بخش برطرف نشود سایر بخش‌ها نیز به شکوفایی، رشد و توسعه دست نخواهند یافت (درویشی، ۱۳۷۲).

بنابراین کسب و کارهای نوپای کشاورزی از نظر ایجاد شغل، توسعه نوآوری و بهره‌برداری از فرصت‌های جدید، نقش مهمی در موفقیت اقتصاد یک کشور دارند. از این رو گرایش به کارآفرینی در کشاورزی در سراسر دنیا گسترش یافته است. با وجود فعالیت‌های مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها و برنامه‌های ذیربط دیگر در چند سال اخیر، نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه کشاورزی و تعداد کسب و کارهای نوپای کشاورزی که در ایران ایجاد شده، از میزان متوسط جهانی کمتر است (منفرد، دشتی‌زاده و صداقت، ۱۳۹۰). لذا این تحقیق برای یافتن پاسخ این سؤال انجام شد که: "برای رفع موانع و مشکلات مرحله راهاندازی استارت‌آپ کشاورزی چه راهکارهایی وجود دارد؟" شناسایی راهکارهای غلبه بر موانع راهاندازی کسب و کارهای نوپای کشاورزی می‌تواند در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان برای ارتقاء فعالیت‌های کارآفرینانه کشاورزی در کشور کمک موثر و شایانی باشد. لذا در این پژوهش سعی بر آن است تا این راهکارها را شناسایی نماییم.

پیشینه پژوهش

ایران، کشوری است که به دلایل مختلف از جمله شرایط اقلیمی مناسب و وجود منابع طبیعی فراوان قادر است در طول سال انواع محصولات کشاورزی را تولید کند. سیاست‌های توسعه بخش کشاورزی در کشور ما همواره با چالش‌ها و تنگناهای فراوانی دست به گریبان بوده است. مشخصه اصلی این

گونه سیاست‌ها، عدم انسجام، عدم هدفمندی و ناهماهنگی و از همه مهم‌تر تأثیرپذیری از هدف‌های غیر اقتصادی بوده است. از آنجایی که بر اساس سند چشم‌انداز ۲۰ ساله، وظیفه امنیت غذایی بر عهده بخش کشاورزی بوده و نیز بر اساس سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه (تأمین غذا با تکیه بر تولید از منابع داخلی و تأکید بر تولید محصولات اساسی کشاورزی، فراهم کردن زمینه‌های لازم برای تحقق رقابت‌پذیری کالاها و توسعه صادرات غیر نفتی، ایجاد ساز و کارهای مناسب برای رشد بهره‌وری عوامل تولید و ارتقای سطح درآمد و زندگی روستائیان و کشاورزان)، دولت وظیفه دارد به منظور مهیا کردن فضای کسب و کار برای تحقق اهداف بخش کشاورزی، برنامه و سیاست مناسب اتخاذ نماید. می‌توان تلاش‌های دولت در راستای فضا سازی مناسب برای کارآفرینی در بخش کشاورزی را به دو دسته کلی ارتقای ابعاد کلان اجتماعی و اقتصادی کشور (ارتقای سلامت جامعه و تأمین غذا، توسعه فرصت‌های شغلی، توسعه صادرات غیر نفتی) و ارتقای ابعاد بخشی (خودکفایی محصولات اساسی بر اساس تولید داخلی، ارتقای بهره‌وری عوامل تولید، تقویت زیرساخت‌های تولید و رشد اقتصادی بخش‌های مختلف) دسته‌بندی نمود (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۸۹). نتایج تحقیق پینگالی و رزگرت^۹ نشان داد که جهت رفع موانع راه‌اندازی، نقش دولت مهم‌تر از سایر عوامل بوده و برخی از مهم‌ترین سیاست‌های دولتی برای توسعه تجاری‌سازی ایده‌های کشاورزی عبارتند از: سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های روستایی و توسعه پژوهش‌های کشاورزی، تقویت برنامه‌های ترویج کشاورزی، حفاظت از مالکیت دارایی‌های فکری و توسعه و آزادسازی بازارهای سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی (پینگالی و رزگرت، ۱۹۹۵).

متأسفانه علیرغم وجود پتانسیل‌های موجود، عدم توجه کافی به این بخش، موجب شده که نرخ بیکاری در بخش کشاورزی افزایش یابد. شاید بتوان گفت که توجه به کارآفرینی در بخش کشاورزی می‌تواند راه حل مناسبی به جهت رفع این مشکل باشد. کسب و کارهای نوپای کشاورزی دریچه‌ای برای آغاز یک فعالیت کارآفرینانه کشاورزی است اما در این مسیر موانع و مشکلاتی برای آغاز این شرکت‌ها وجود دارد. به جهت کاهش یا رفع موانع موجود در بخش کسب و کارهای نوپای کشاورزی، بایستی زیرساخت‌های مناسبی را برای اینکار فراهم نمود یا زیرساخت‌های موجود را اصلاح کرد یا گسترش داد. زیرا اولین اصل مهم در توسعه کارآفرینی در سطح کلان، ایجاد و توسعه زیرساخت‌های مناسب برای کارآفرینان این بخش است که باعث ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر، افزایش بازدهی و بهره‌وری تولیدات نوین کشاورزی می‌شود (احسانی‌فر و همکاران، ۱۳۹۵). از جمله این راهکارها

می‌توان به اصلاح قوانین و سیاستهای دولت اشاره کرد. به اعتقاد متخصصان کارآفرینی، علاوه بر خانواده و نظام آموزشی که نقش مهمی در توسعه فرهنگ کارآفرینی در جامعه دارند، مسئولان کشور و نظام نیز نقش بسیار مهمی در توسعه کارآفرینی در جامعه دارند. به عقیده کارشناسان اولین وظیفه مسئولان نظام این است که سیاستهای خود را برای توسعه کارآفرینی روشن کنند (سیدی و تقی خانی، ۱۳۹۰). بنابراین دولت باید با اتخاذ سیاست‌هایی همچون اولویت‌بخشی به کشاورزی در برنامه‌ریزی‌های توسعه، حرکت به سوی رقابتی کردن بازار محصولات کشاورزی، کاهش/حذف و یا بازنگری در قوانین صادرات و واردات محصولات نهاده‌های کشاورزی، تقویت بخش‌های تولید، ارزش افزوده و خدمات کشاورزی و متنوع‌سازی فعالیتهای کشاورزی و کشاورزی جایگزین، بسترهای توسعه کارآفرینی را فراهم کند (جعفری مقدم، ۱۳۸۳). اعطای حمایت‌های مادی از این شرکت‌های نوپا نیز راهکار قابل توجهی است. پشتیبانی مادی برای فعالیتهای کارآفرینانه یکی از معمولی‌ترین رویکردها برای ارتقای کارآفرینی در سراسر جهان است. این حمایت مادی ممکن است به طور خاص برای کارآفرینان که از فقدان منابع مادی که از آن به عنوان مانع اصلی راهاندازی یک کسب و کار نامبرده می‌شود، مهم باشد (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۸۹). حمایت‌های مادی می‌تواند در راستای اجرای برنامه‌های مشاوره‌ای، اعطای مشوق‌های مالیاتی، اعطای مشوق‌های اقتصادی و وام‌های مناسب و کم بهره با دوره تنفس زیاد (جعفری مقدم، ۱۳۸۳)، بیمه محصولات کشاورزی، خرید محصولات و تولیدات داخلی و غیره انجام شود.

به غیر از مساعدت‌های مادی، کارآفرینان نیازمند مساعدت‌های غیرمادی نیز هستند. بخشی از این حمایت‌ها شامل زیرساخت‌های فیزیکی (توسعه سخت افزارها و نرم افزارهای مورد نیاز جهت اجرای مکانیزم‌های مورد نظر)، نهاده‌ها و مواد اولیه مورد نیاز، جاده، مخابرات، حمل و نقل و غیره هستند. بخش دیگر حمایت‌های غیرمادی از کارآفرینان می‌تواند از طریق مراکز رشد کارآفرینی باشد. مراکز رشد محیط‌های ثابتی را برای مرحله آغازین سرمایه‌گذاری‌ها از طریق ارائه فضای اداری به شکل اجاره، خدمات اداری مشترک، حمایت مشاوره‌ای کسب و کار با هزینه‌های پایین تدارک می‌بینند (دریایی، ۱۳۹۱). در تحقیقی که توسط هلمستن انجام گرفته، راهکارهای مؤثر جهت رفع موانع شرکت‌های نوپا را در تدوین برنامه‌های آموزشی و تأکید بر حوزه‌های فرارشته‌ای و چند رشته‌ای، تدوین استانداردهای بین‌المللی، انتقال فناوری، فراهم آوردن زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و نهادسازی، بررسی ابعاد اجتماعی در حوزه ایده‌های نو در بخش کشاورزی و درگیر کردن عامه مردم در بحث‌های اخلاقی

مرتبط، تدوین قوانین و مقررات مرتبط، به ویژه در حوزه مالکیت معنوی، بررسی ابعاد زیست محیطی، به منظور تسریع فرایند توسعه فناوری در بخش کشاورزی بیان می‌کند (هلستن، ۲۰۰۷).

در گذشته بسیاری از ایده‌های پژوهشی و طرح‌های تحقیقاتی به ویژه طرح‌های کاربردی، بدون توجه به نیازهای صنایع و بازار تهیه و اجرا می‌شد اما طی سال‌های اخیر توجه به نیازهای اصلی کشور در بخش‌های بهداشتی، کشاورزی و صنایع در تدوین طرح‌های پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی جنبه مهم‌تری به خود گرفته است (رهامی، ۱۳۹۵). شریفی و همکاران معتقدند که عوامل رفتاری-محتوایی مانند مشوق‌های درونی، ایجاد و ترویج فرهنگ حامی نوآوری، بهبود کیفیت تحقیقات و تعهد و حمایت مدیریت از جمله راهکارهای پیشنهادی جهت غلبه بر موانع شروع فعالیت کسب و کارهای نوپای کشاورزی می‌باشد (شریفی و همکاران، ۱۳۹۱). در تحقیقی دیگر که توسط کاپلی و همکاران انجام گرفته، علاوه بر توجه به نقش دولت، به سنجش ایده توسط صاحبان این کسب و کارها نیز اشاره شده است و نتایج تحقیق در سه عامل شناسایی و تعیین بازارهای هدف برای محصولات مختلف، سرمایه‌گذاری بر نوآوری‌های کشاورزی و اعطای وام اختصاصی به منظور تجاری‌سازی آن‌ها بیان می‌شود (کاپلی و همکاران، ۲۰۱۳).

روش پژوهش

در این تحقیق کاربردی از روش پدیدارشناسی^{۱۰} توصیفی استفاده شد که جزء تحقیق‌های کیفی به‌شمار می‌رود. هدف پژوهش پدیدارشناسی، توضیح صریح و شناسایی پدیده‌ها است آن‌گونه که در موقعیتی خاص توسط افراد ادراک می‌شوند (ون منن، ۱۹۹۰). در واقع پدیدارشناسی به توصیف معانی یک مفهوم یا پدیده از دیدگاه عده‌ای از مردم و بر حسب تجارب زیسته آنان در آن مورد می‌پردازد. بنابراین در پی فهم تجارب مشترک عده‌ای از مردم می‌باشد (یانوا و شوارتز شی^{۱۱}، ۲۰۰۶).

پدیدارشناسی توصیفی شامل بررسی، تحلیل و توصیف مستقیم یک پدیده حتی الامکان آزاد از پیش فرض‌های تأیید نشده است (۲۵). پدیدارشناسی توصیفی بر عمق تجربیات تأکید دارد و درک ما را از تجربیات زندگی افزایش می‌دهد. به اعتقاد اشپیگلبرگ پدیدارشناسی توصیفی شامل سه مرحله درک مستقیم، تحلیل کردن و توصیف کردن است (ادیب حاج باقری، ۱۳۸۹).

10. Phenomenology

11. Yanowa & Schwartz-shea

کسب و کارهای نوپای کشاورزی در ایران، معمولاً زیر نظر پارک‌های علم و فناوری و یا مراکز رشد فعالیت می‌کنند (در این مورد توضیح داده شد). بدین منظور، به دلیل اینکه هدف تحقیق حاضر مطالعه کسب و کارهای نوپایی کشاورزی در کرمانشاه بود، جامعه مورد مطالعه پژوهش، کسب و کارهای نوپایی کشاورزی شهرستان کرمانشاه که در سال ۱۳۹۵ تحت حمایت پارک علم و فناوری کرمانشاه بودند، در نظر گرفته شد. این استارت‌آپ‌ها که طبق تعریف، معمولاً به مدت سه سال استارت‌آپ محسوب می‌شوند، کسب و کارهایی هستند که در مرحله پیش رشد و رشد قرار داشتند که هر کدام به نوعی در فعالیت خود از نوآوری (در یکی از بخش‌های تولید، بازاریابی یا توزیع) بهره گرفته‌اند. اسامی آن‌ها از دفتر کسب و کارهای ایده‌محور کشاورزی که این دفتر در پارک علم و فناوری کرمانشاه مستقر می‌باشد، دریافت گردید. تعداد کسب و کارهای نوپای کشاورزی شهرستان کرمانشاه که در مرحله پیش رشد قرار دارند، ۴ و در مرحله رشد، ۱۱ شرکت می‌باشند (که در جدول شماره ۱ معرفی شده‌اند) و تفاوتی در نتایج به دست آمده از مصاحبه این دو گروه وجود نداشت و هر دو گروه به راهکارهای مشابهی اشاره نمودند.

جدول شماره ۱: اسامی، شروع فعالیت و ایده‌محوری کسب و کارهای ایده‌محور کشاورزی در مرحله رشد

نام واحد	تاریخ شروع فعالیت	ایده محوری
اقلیم سبز باختر	۹۲/۳	تولید زنبور هابروبراکون جهت کنترل لارو آفات پروانه‌ای در مزارع گوجه فرنگی و نخود دیم
پیشگامان بذر و نهال	۹۴/۳	ارائه خدمات آموزش، مشاوره، تحقیقات (به سفارش) و تولید گیاهچه‌های عاری از ویروس حاصل از کشت بافت
علم و صنعت یکتای نصر	۹۴/۳	مرکز خدمات تخصصی آنالیز محصولات ارگانیک
نگاه تک مازیار	۹۴/۳	طراحی و ساخت رایزر پنجهان شونده سیستم آبیاری کلاسیک ثابت
مزرعه قارچ سهیل	۹۴/۷	تولید، مشاوره، بسته‌بندی و توزیع قارچ دکمه‌ای، صدفی و دارویی
نشا کاشت زاگرس	۹۴/۳	آموزش و مشاوره و تولید بذور هیبرید و نشا گرفت سبزی و صیفی
کشت و صنعت تخت شیرین	۹۴/۳	تولید گل رز شاخه بریده به روش هیدروپونیک در گلخانه‌های هوشمند شیشه‌ای هلندی و مشاوره، آموزش و تحقیق به سفارش

نام واحد	تاریخ شروع فعالیت	ایده محوری
کشت و توسعه گیاهان دارویی بیستون شفا	۹۴/۳	کشت گیاهان دارویی دیم (زیره سبز)
پرند ابرار کرمانشاه	۹۴/۳	پرورش مرغ گوشتی تمام اتوماتیک ۲۰ هزار قطعه‌ای بدون آنتی بیوتیک
مسیر رویش کارآفرین	۹۴/۷	آموزش بین‌المللی مهارت‌های پیشرفته (کارآفرینی، مدیریت، کسب و کار) محصولات گلخانه‌ای
کشت و صنعت سالم فراور باختر	۹۴/۷	کشت و کار، فراوری و تولید بذر گیاهی زراعی - دارویی یولاف

جدول شماره ۲: اسامی، شروع فعالیت و ایده محوری کسب و کارهای ایده محور کشاورزی در مرحله پیش رشد

نام واحد	تاریخ شروع فعالیت	ایده محوری
تولید علوفه سبز غنی شده به روش هیدروپونیک	۹۳/۳	تولید علوفه سبز غنی شده به روش هیدروپونیک
طراحی و ساخت ماشین جوجه‌کشی انواع ماکیان	۹۳/۱۰	طراحی و ساخت ماشین جوجه‌کشی انواع ماکیان
تولید و فراوری بایوچار	۹۴/۳	تولید و فراوری بایوچار
طراحی و ساخت دستگاه برداشت سیب زمینی با کاربرد بیشتر در زمین‌های خیس و مرطوب	۹۴/۷	طراحی و ساخت دستگاه برداشت سیب زمینی با کاربرد بیشتر در زمین‌های خیس و مرطوب

مطالعه نمونه‌ها تا زمانی که پژوهشگر به اشباع نظری برسد، ادامه خواهد یافت. به این ترتیب که هرگاه محقق به این نتیجه برسد که پاسخ‌های داده شده و یا مصاحبه‌های انجام شده با افراد مطلع به

اندازه‌ای به همدیگر شباهت دارند که منجر به تکراری شدن پاسخ‌ها و یا مصاحبه‌ها شده و داده‌های جدیدی در آن‌ها وجود ندارد، تعداد مصاحبه‌ها را کافی دانسته و دست از مصاحبه می‌کشد (محمدپور، ۱۳۸۷). در این پژوهش، نقطه اشباع داده‌ها توسط خود محقق کاملاً ملموس بود. نمونه‌گیری تا جایی ادامه یافت که اطلاعات به دست آمده از نمونه‌های انتهایی اطلاعات جدیدی را به اطلاعات جمع‌آوری شده اضافه نمی‌کرد. به این ترتیب اطلاعات حاصل از جامعه مدیران کسب و کارهای نوپای کشاورزی شهرستان کرمانشاه که ۱۵ شرکت بودند، طی انجام مصاحبه با ۱۱ نفر به اشباع رسید. گردآوری داده‌ها به سه طریق انجام گرفت: مصاحبه، مشاهده و تحریر میدانی. سؤال پرسیده شده از مصاحبه‌شوندگان از این قرار بود: برای رفع موانع و مشکلات مرحله راه‌اندازی استارت‌آپ کشاورزی چه راهکارهایی وجود دارد؟ مصاحبه‌ها در دو نوبت (یک بار به منظور گردآوری اطلاعات و بار دوم مراجعه به ۱۱ نفر از مصاحبه‌شوندگان به منظور تأیید اطلاعات و پرسیدن نظر آنان درباره یافته‌های تحقیق) انجام شد. همان‌طور که ذکر شد هدف کلی تحقیق، تحلیل راهکارهایی جهت غلبه بر موانع ایجاد و راه‌اندازی کسب و کارهای نوپای کشاورزی بود، لذا در طول فرآیند مصاحبه، همزمان با گردآوری داده‌ها و در حین مصاحبه و مشاهده، به یادداشت برداری در سطح وسیع و با جزئیات زیاد نیز پرداخته شد. این یادداشت‌ها در تحلیل داده‌های تحقیق به خوبی مورد استفاده قرار گرفت.

تحلیل داده‌ها در تحقیق پدیدارشناسی همچون تحقیقات کیفی، الگوی منظمی از تکرار فرآیند جمع‌آوری و تحلیل همزمان داده‌هاست. این الگو اغلب مراحل از جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل، جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل و ... تا اشباع داده‌ها ادامه می‌یابد (پریست و همکاران^{۱۲}، ۲۰۰۲). روش‌های مختلفی برای تحلیل اطلاعات در پدیدارشناسی (فنونولوژی) مطرح است که اهم آن‌ها عبارت‌اند از: روش‌های مربوط به وان کام^{۱۳}، جور جی^{۱۴}، پارسی^{۱۵}، دیکلمن و همکاران^{۱۶}، کلایزی^{۱۷} (هالوی و ویلر، ۲۰۱۰). اگرچه روش‌های فوق تفاوت چندانی با هم ندارند، با این حال پژوهشگران بایستی روشی که با اهداف پروژه تحقیقاتی و نوع فلسفه انتخابی مناسب‌تر است، انتخاب کنند و طبق مراحل آن به تحلیل داده‌ها بپردازند (بورنز و گرو^{۱۸}، ۲۰۰۷). اما معمولاً کسانی که با روش پدیدارشناسی توصیفی کار می‌کنند، از

12 . Priest & et al

13 . Van Kaam

14 . Giorgi

15 . Parse

16 . Diekelman & et al

17 . Colaizzi

18 . Burns and Grove

روش کلایزی استفاده می‌کنند (هالوی و ویلر، ۲۰۱۰). روش کلایزی که از آن در این پژوهش استفاده شده است شامل هفت مرحله به شرح ذیل می‌باشد:

۱. پروتکل منفرد: بررسی توضیحات و گفته‌های ارائه شده توسط شرکت‌کنندگان در مطالعه
۲. استخراج جملات کلیدی: جملات یا عباراتی که مستقیماً به پدیده مورد مطالعه مرتبط است
۳. فرموله کردن معانی: پی بردن به مفاهیم و معانی خاص از جملات کلیدی
۴. خوشه‌بندی یا تم: معانی فرموله شده مرتبط به هم، متناسب با موضوعات
۵. توصیف جامع: تلفیق نتایج هر تم در قالب یک توصیف جامع
۶. بیانیه صریح و روشن از ساختار اساسی پدیده مورد مطالعه: فرموله کردن توصیف جامع پدیده
۷. اعتبارسنجی: اعتبارسنجی یافته‌ها با مراجعه به شرکت‌کنندگان یا متخصصان

در نهایت جهت دسترسی به قابلیت اعتبار (معادل روایی درونی در تحقیقات کمی) از تکنیک کنترل اعضا استفاده گردید که این تکنیک بدین صورت بود که تحلیل‌های داده‌ای و نتایج آن به پاسخگویان ارائه شد تا از واکنش‌های آنان در مرحله گزارش نوشته‌ها آگاهی حاصل آید (آندریس، ۲۰۰۳). در این پژوهش نیز نتایج حاصل از یافته‌ها پس از پایان مصاحبه‌ها در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار گرفت و تمامی این ۱۲ مضمون مورد تأیید آنان قرار گرفت. برای رسیدن به قابلیت انتقال (معادل روایی بیرونی در تحقیقات کمی) نیز روش توسعه و توصیف غنی از مجموعه داده‌های مطالعه مورد نظر در طول مرحله گردآوری داده‌ها صورت پذیرفت که این امر می‌توانست پتانسیل‌های قابلیت انتقال را افزایش دهد (استروبرت^۱، ۲۰۱۱). در این تحقیق، محقق سعی نمود جهت دستیابی به پایایی که با معیار اطمینان‌پذیری سنجیده می‌شود، به هدایت دقیق جریان مصاحبه‌ها برای گردآوری داده‌ها به منظور کاهش احتمال خطا پردازد که این فرآیند از طریق جلوگیری از طولانی شدن زمان مصاحبه و پرسیدن سؤالات یکسان از تمام مصاحبه‌شونده‌ها صورت پذیرفت. از سوی دیگر، اظهارات مشابه مصاحبه‌شوندگان با یکدیگر نیز مؤید پایایی این تحقیق بود.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

به‌منظور دستیابی به اهداف تحقیق، محقق سعی نمود با پرسیدن سؤال‌هایی نظیر: چیست؟، چطور

و چرا؟، موانع ایجاد و راهاندازی کسب و کارهای نوپای کشاورزی را استخراج نماید. بعد از گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل آن‌ها از طریق روش کلایزی انجام شد.

جدول شماره ۳: مضامین استخراج شده از فرآیند پدیدارشناسی کسب و کارهای نوپای کشاورزی

ردیف	کدهای اولیه (زیرمضمون‌ها)	فراوانی	درصد	مفاهیم (مضامین اصلی)	مقوله
۱	اعطای پروانه ساخت بر اساس مستندات علمی و رعایت اصول علمی	۴	۳۶,۳	معرفی کسب و کارهای نوپای کشاورزی به نهادهای دولتی ذیربط توسط پارک علم و فناوری	راهکارهای کاهش و غلبه بر موانع شروع و راهاندازی کسب و کارهای نوپای کشاورزی
۲	اختصاص سوله و فضای آزمایشگاهی برای فعالیت‌های ایده‌محور کشاورزی در پارک علم و فناوری	۶	۵۴,۵	حمایت ارگان‌های مرتبط نظیر جهاد کشاورزی، معاونت غذا و دارو برای تأمین تجهیزات اولیه	
۳	معرفی حوزه‌های بالقوه جهت بروز ایده‌های نو در بخش کشاورزی	۷	۶۳,۶	تعدیل در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه کشاورزی	
۴	ایجاد قوانین مشوق برای بروز و پیشبرد ایده‌های نو در عرصه کشاورزی	۱۰	۹۰,۹		
۵	شناخت دقیق مزایای ایده جهت رفع یک مشکل در بخش کشاورزی قبل از شروع فعالیت	۸	۷۲,۷	شناخت دقیق مزایای ایده جهت رفع یک مشکل در بخش کشاورزی قبل از شروع فعالیت	
۶	اختصاص تسهیلات کم بهره از جانب بانک کشاورزی	۹	۸۱,۸	حمایت‌های مالی از طرف نهادهای دولتی و غیردولتی جهت تأمین سرمایه در بخش کسب و کارهای نوپای کشاورزی	
۷	ایجاد صندوق‌های مالی خطرپذیر جهت حمایت از محصولات و خدمات ایده‌محور کشاورزی	۱۰	۹۰,۹		

(منبع: یافته‌های تحقیق)

برای این منظور، داده‌های گردآوری شده از طریق مصاحبه عمیق در میدان تحقیق، ثبت و ضبط گردید و اطلاعات به دست آمده جمع‌آوری و سازماندهی شد. محقق در این مرحله سعی کرد با مرور

مکرر داده‌ها، به یک دید کلی نسبت به اطلاعات جمع‌آوری شده دست یابد. در مرحله بعدی، با استفاده از راهبرد جمله به جمله، عبارات مهم و مرتبط با موضوع پژوهش مشخص شدند. پس از حذف موارد تکراری و ادغام موارد مشابه ۵ طبقه یا مضمون اصلی و ۷ زیر مضمون شناسایی شد که کدهای اولیه عبارت بودند از: اعطای پروانه ساخت بر اساس مستندات علمی و رعایت اصول علمی (با فراوانی ۳۶ درصد)، اختصاص سوله و فضای آزمایشگاهی برای فعالیت‌های ایده‌محور کشاورزی در پارک علم و فناوری (با فراوانی ۵۴ درصد)، معرفی حوزه‌های بالقوه جهت بروز ایده‌های نو در بخش کشاورزی (با فراوانی ۶۳ درصد)، ایجاد قوانین مشوق برای بروز و پیشبرد ایده‌های نو در عرصه کشاورزی با فراوانی ۹۰ درصد)، شناخت دقیق مزایای ایده جهت رفع یک مشکل در بخش کشاورزی قبل از شروع فعالیت (با فراوانی ۷۲ درصد)، اختصاص تسهیلات کم بهره از جانب بانک کشاورزی با فراوانی ۸۱ درصد)، ایجاد صندوق‌های مالی خطرپذیر جهت حمایت از محصولات و خدمات ایده‌محور کشاورزی (با فراوانی ۹۰ درصد). در جدول شماره ۳ این زیرمضمون‌ها به مضامین اصلی تقسیم‌بندی و نمایش داده شده است. در ادامه به توضیح هر کدام از این مفاهیم و زیرمضمون‌ها می‌پردازیم.

۱- معرفی کسب و کارهای نوپای کشاورزی به نهادهای دولتی ذیربط توسط پارک علم و فناوری جهت تسریع مراحل اخذ مجوز

یکی از مضمون‌های مکتسبه که در فرآیند مصاحبه از نظرات و گفته‌های شرکت‌کنندگان استخراج شد، معرفی کسب و کارهای نوپای کشاورزی به نهادهای دولتی ذیربط توسط پارک علم و فناوری جهت تسریع مراحل اخذ مجوز بود. در تأیید این زیر مضمون یکی از شرکت‌کنندگان عنوان داشت: "ما به چندین جا از جمله معاونت غذا و دارو، اداره استاندارد مراجعه کردیم که آن‌ها ابلاغیه‌ای صادر کنن برای واحدهایی که زیر نظر اداره استاندارد یا معاونت غذا و دارو هستن که اون واحدها ملزم بشن پیگیر دریافت مجوزها و تأییدیه‌های استاندارد و یا کیفیت محصولات کشاورزی باشن تا مدت زمان اخذ مجوزها به حداقل برسه. خوب اگه یه مرکز قابل اطمینان وجود داشته باشه که ما رو به این ارگان‌ها معرفی کنه، مسلماً کارمون زودتر راه میفته. مثلاً پارک علم و فناوری می‌تونه کسب و کارهای نوپای کشاورزی رو به ارگان‌های مربوطه مثل سازمان ثبت گواهی بذر، سازمان غذا و دارو برای سریع‌تر انجام دادن مراحل اخذ مجوز، معرفی کنه و پروانه ساخت رو به اسم فرد صاحب ایده صادر کنن تا از سرعت ایده‌اش هم جلوگیری بشه".

۱-۱ اعطای پروانه ساخت بر اساس مستندات علمی و رعایت اصول علمی

زیر مضمونی که در ارتباط با مضمون معرفی کسب و کارهای نوپای کشاورزی به نهادهای دولتی زیربسط توسط پارک علم و فناوری جهت تسریع مراحل اخذ مجوز کشف شد، اعطای پروانه ساخت بر اساس مستندات علمی و رعایت اصول علمی بود. مصاحبه‌شونده‌ای دیگر در تأیید این زیر مضمون عنوان کرد: "ممکنه بعضی‌ها بگن پروانه ساخت رو برای این استارت‌آپ‌ها حذف کنیم. این راه حل مناسبی نیست چون سلامت و امنیت جامعه رو به خطر میندازه. توی بخش دارو یک ویژگی خوب وجود داره که راه حل خوبیه و می‌تونیم ازش در بخش کشاورزی هم الگوبرداری کنیم. به این صورت که اگر یک شرکتی ثبت بشه و تقاضای پروانه ساخت بده، به صورت قراردادی یا غیر قراردادی (خودش تولید کنه)، قبل از بستن قرارداد با یک شرکت و یا قبل از اینکه خودش کارخانه احداث کنه، مجوز تولید پروانه ساخت رو بر اساس مستندات علمی به اون فرد صاحب ایده می‌دهند و تا دو سال فرصت داره که کارخانه‌اش رو راه بندازه. خیلی خوبه که از این روش در بخش کشاورزی و غذا هم استفاده بشه و معاونت غذا و دارو نیز پروانه ساخت رو بر اساس مستندات علمی و مدارک ارائه شده به متقاضیان بده و یه فرصتی رو برای شروع و احداث کارخانه قرار بده تا اینجوری ایده به اسم خود فرد صاحب ایده ثبت بشه".

شرکت‌کننده‌ای دیگر در این باره بدین شرح توضیحات و توصیفات خود را بیان داشت: "اگر سازمان غذا و دارو و یا سازمان صنعت، معدن و تجارت یا دانشگاه و یا هر جای دیگه‌ای مثل پارک علم و فناوری بیاد بگه من حق شما رو محفوظ می‌دارم و پروانه ساخت رو به اسم صاحب ایده صادر می‌کنم و حالا با این پروانه ساخت برو با فلان شرکت قرارداد ببند، دیگه اینجا نیاز نیست من کارخانه بزنم. با یک کارخانه دیگه قرارداد می‌بندم در عین این که حق مالکیت من ذخیره و محفوظ شده. در حوزه غذا ما الان این حق مالکیت محفوظ شده رو نداریم. به باور من پارک علم و فناوری باید با رئیس سازمان غذا و دارو صحبت کنه و ازش یه همچین سازوکاری رو تقاضا بکنه".

۲- حمایت ارگان‌های مرتبط نظیر جهاد کشاورزی، معاونت غذا و دارو برای تأمین تجهیزات اولیه

در واقع موضوع تجهیزات اولیه مورد نیاز جهت شروع استارت‌آپ کشاورزی، یکی از موضوعاتی بود که توسط مشارکت‌کنندگان بسیار مورد توجه قرار گرفت. برای مثال اظهارات یکی از شرکت‌کنندگان

درباره رفع معضل تأمین هزینه تجهیزات بدین صورت می‌باشد: "به نظرم آگه برای تأمین تجهیزات، نمایشگاه بازاری که قیمتش پایین‌تر از بازار باشد خیلی خوبه. الان نمایشگاه کم برگزار میشه و جوابگو نیست چون ما باید حداقل سالی یک بار تجهیزات جدید تهیه کنیم و خیلی از این تجهیزات از کشورهای دیگه وارد میشن و قیمت بالایی دارن که تحمل هزینه‌اش برای یک فردی که تازه می‌خواهد ایده‌اش را عملی کنه و هنوز اول راهه سخته".

۲-۱۱ اختصاص سوله و فضای آزمایشگاهی برای فعالیتهای ایده‌محور کشاورزی در پارک علم و فناوری

در تأیید این مضمون اظهارات یکی از شرکت‌کنندگان در مصاحبه به قرار ذیل است:

"خوبه که به تجربه کشوری مثل ترکیه نگاه کنیم. من طی مصاحبه با یکی از رؤسای پارک علم و فناوری از میر فهمیدم که ترکیه برای راه‌اندازی استارت‌آپ‌ها وام به کسی نمیده. در واقع به صاحبان ایده در بخش کشاورزی یک سوله می‌دهد و شما باید خودت همه ماشین‌آلات و تجهیزاتتو تهیه کنی و وقتی که به بازار رسیدی و محصولت تولید شد، ۵۰ درصد حقوق کارگرا رو می‌پردازه، از پرداخت حق بیمه کارگرا، مالیات، عوارض گمرکی صادرات و واردات مواد اولیه معاف میشی و سوله هم تا موقعی که زیر نظر پارک علم و فناوری مشغول به کار باشی در اختیارته. ولی ما نمی‌تونیم قبای ترکیه رو قد خودمون بکنیم، پس حداقل چیزی که میشه انجام داد و به جامعه ما بخوره اینه که دولت بیاد برای صنایع غذایی و کشاورزی یکسری اماکن و سوله‌هایی رو در نظر بگیره و این سوله‌ها رو به‌صورت امانی و قرض نه اجاره در اختیار مبتکرین و مخترعین قرار بده و اجازه بده که بعد از اخذ مجوزهای لازم از معاونت غذا و دارو، جهاد کشاورزی، اداره استاندارد و ... کارشون رو شروع کنند. اگر بازار پسندید که چه بهتر اگرم نپسندید دیگه ادامه نمیده و ضرر به حداقل میرسه".

۳- تعدیل در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه کشاورزی

یکی از مضامین مرتبط با راهکارهای کاهش و غلبه بر موانع شروع و راه‌اندازی کسب و کارهای نوپای کشاورزی، تعدیل در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه کشاورزی بود که به تکرار در اظهارات مصاحبه‌شوندگان قابل برداشت بود. در ادامه برای نمونه، اظهارات یکی از مدیران کسب و کارهای نوپای کشاورزی را نقل می‌کنیم: "خیلی از این بوروکراسی‌های اداری که وجود داره، واقعا می‌تونه نباشه. فرض کنید شما یک دانه روغنی آوردین که کشور الان شدیداً بهش وابسته است و

میخواهد به نیازی رو برطرف کند و این امکان باید وجود داشته باشد که در بخش پذیرش ایده و در بحث ثبتش و ادامه کار آفرینی یکسری تخفیف‌ها رو اختصاص داد. ولی متأسفانه قوانینی برای موارد خاص پیش‌بینی نشده. الان کشور ما نیاز به یکسری جهش‌ها در بعضی بخش‌ها داره. مثلاً فرض کنید دانه روغنی. وقتی می‌خواهیم این جهش رو داشته باشیم باید در تصمیم‌گیری هم بالاخره یکسری پیش‌بینی‌ها رو داشته باشیم."

۳-۱ معرفی حوزه‌های بالقوه جهت بروز ایده‌های نو در بخش کشاورزی

نظر به این که معرفی حوزه‌های دارای قابلیت برای ایده‌پردازی در حوزه کشاورزی تأثیر به‌سزایی در تشکیل و ظهور کسب و کارهای نوپای کشاورزی دارد، اهمیت این زیر مضمون توسط یکی از شرکت‌کنندگان بدین شرح بیان شده است: "جهاد کشاورزی و یا هر نهاد مربوطه دولتی می‌تونه در مورد حیطه‌هایی که قابلیت استارت‌آپ شدن و تجاری سازی رو داره اطلاع‌رسانی کنه تا افراد با دید بازتر در مورد ایده‌هاشون تصمیم بگیرن. فارغ‌التحصیلان رشته کشاورزی و یا هر کسی که می‌خواهد در حوزه کشاورزی ایده‌پردازی کنه، باید فرصت‌های جدید رو بشناسه و این فرصت‌ها بهش معرفی بشن. این کار فقط از ارگان‌های ذی‌ربط امور کشاورزی برمیاد. فردی که می‌خواهد کاری رو شروع کنه، فقط براش هدفش مهمه و به فرصتی که نیازی رو برطرف کنه شناسایی کنه حتی اگه اول راه کاری که قراره انجام بده، گسترده نباشه."

۳-۲ ایجاد قوانین مشوق برای بروز و پیشبرد ایده‌های نو در عرصه کشاورزی

دیگر زیر مضمون کشف شده در ارتباط با تعدیل در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه کشاورزی، ایجاد قوانین مشوق برای بروز و پیشبرد ایده‌های نو در عرصه کشاورزی می‌باشد. اظهارات یکی از مصاحبه‌شوندگان در این باره بدین شرح است:

"برای اینکه فارغ‌التحصیلان و دانشجویهای رشته کشاورزی تشویق بشن که به فکر ایده‌های نو و راه‌اندازی کسب و کارهای ایده محور بیفتن، مسلماً باید حمایت‌های مادی و معنوی از اون‌ها وجود داشته باشه. امروزه دیگه نمیشه فقط به کشاورزی سنتی اکتفا کرد و ایده‌های نو در این بخش خیلی میتونه سودآور باشه. چون بخش کشاورزی بسیار مورد ظلم و اجحاف قرار گرفته، حداقل ما رو از پرداخت مالیات معاف کنن چه تحت حمایت پارک علم و فناوری باشیم و چه نباشیم."

مصاحبه‌شونده دیگر درباره این موضوع اظهار کرد: "اگرچه قانون باشد که بابت نهاده‌های کشاورزی‌ای که لازم داریم، یارانه در نظر بگیره، خیلی هزینه‌های ما پایین میاد و از طرف دیگه تأمین‌کننده‌های این نهاده‌ها هم که قدرت رو در دست دارن، دیگه نمیتونن قیمت‌ها رو بالا ببرن و یه قیمت تضمینی وجود داره".

۴- شناخت دقیق مزایای ایده جهت رفع یک مشکل در بخش کشاورزی قبل از شروع فعالیت

با این‌که این مضمون می‌تواند به صورت مشترک برای تمامی استارت‌آپ‌ها یک راهکار مناسب به شمار آید، اما به عقیده شرکت‌کنندگان در مصاحبه برای کسب و کارهای نوپای کشاورزی یک راهکار ویژه معرفی شد که در ادامه به اظهارات یکی از مصاحبه‌شوندگان پرداخته می‌شود: "اینجا مشتری‌ها خاص هستن و کسی که در حوزه کشاورزی یه ایده خوب توی ذهنش بیاد، این نباشه که بگه ایده‌اش خوب و بی‌نقصه. باید ببینه که ایده چقدر مشتری داره و چقدر مشکل حل می‌کنه تا این‌که ایده‌ی قشنگی باشه. فرض کنید شما محصولی رو که خیلی خوبه ولی نیاز صدم یک کشاورز رو برطرف می‌کنه. بخش کشاورزی خیلی حساس و مهمه و کسی که می‌خواد محصول جدیدی رو توی این بخش بیاره، باید خوب بازار رو تجزیه و تحلیل کنه".

۵- حمایت‌های مالی از طرف نهادهای دولتی و غیر دولتی جهت تأمین سرمایه در بخش کسب و کارهای نوپای کشاورزی

یکی از مضامینی که در جریان فرآیند مصاحبه از اظهارات شرکت‌کنندگان برداشت شد، حمایت‌های مالی از طرف نهادهای دولتی و غیر دولتی جهت تأمین سرمایه در بخش کسب و کارهای نوپای کشاورزی بود. به این صورت که اکثر مصاحبه‌شوندگان اعتقاد داشتند که شروع یک استارت‌آپ کشاورزی، به تجهیزات و آزمایشگاه نیاز دارد و این احتمال وجود دارد که مدیر استارت‌آپ نتواند به تنهایی تمامی این هزینه‌ها را تأمین کند. لذا باید یک حامی مالی وجود داشته باشد که علیرغم جذابیت پایین بخش کشاورزی، بتواند در این زمینه سرمایه‌گذاری کرده و فرصت شکوفایی استعدادها را نهفته در این بخش را فراهم آورد.

در ادامه جهت روشن‌تر شدن این مضمون، اظهارات یکی از شرکت‌کنندگان در مصاحبه آورده می‌شود:

”یه مدت وام‌های خوبی از طرف جهاد کشاورزی به کسانی که می‌خواستن کاری رو شروع کنن داده شد ولی خب متأسفانه خیلی از اون وام‌ها، جایی که باید مصرف می‌شد، نشد و واقعا یک فرصت خوبی بود برای تأمین مالی کار. ولی با سوء استفاده‌هایی که شد، اون روند ادامه پیدا نکرد. کاش همون تسهیلات ولی با نظارت مستقیم دولت دوباره عملی بشه.“

۵-۱- اختصاص تسهیلات کم بهره از جانب بانک کشاورزی

زیر مضمونی که در ارتباط با حمایت‌های مالی از طرف نهادهای دولتی و غیر دولتی جهت تأمین سرمایه در بخش کسب و کارهای نوپای کشاورزی کشف شد، اختصاص تسهیلات کم بهره از جانب بانک کشاورزی بود. مصاحبه‌شونده‌ای دیگر در تأیید این زیر مضمون عنوان کرد: ”تولید اولیه یک محصول ایده‌محور کشاورزی نیازمند سرمایه اولیه بسیاری است که به نظرم دولت از طریق بانک کشاورزی می‌تونه در این زمینه کمک حال کسب و کارهای نوپای کشاورزی باشه و ایده‌های بسیاری رو به یک تولید و کار تبدیل کنه.“

۵-۲- ایجاد صندوق‌های مالی خطرپذیر جهت حمایت از محصولات و خدمات ایده‌محور کشاورزی

یکی دیگر از زیر مضمون‌های مضمون اصلی حمایت‌های مالی از طرف نهادهای دولتی و غیر دولتی جهت تأمین سرمایه در بخش کسب و کارهای نوپای کشاورزی که در جریان فرآیند مصاحبه و اظهارات برخی از شرکت‌کنندگان کسب شد، ایجاد صندوق‌های مالی خطرپذیر جهت حمایت از محصولات و خدمات ایده‌محور کشاورزی بود. یکی از شرکت‌کنندگان پیرامون این زیر مضمون عنوان داشت: ”دولت وقتی کمک کنه، مثل مسکن می‌مونه و از کمک‌های دولتی اغلب کسب و کارهای قوی و خوبی در نیامد. چون یه مدت طرحی به اسم طرح نعنا فلفلی بود که دولت محصولات کسب و کارهای نوپای کشاورزی رو می‌خرید و مجانی در اختیار کشاورزان قرار می‌داد ولی همین که این حمایت برداشته شد، دیگه اثری از اون شرکت‌ها باقی نموند. ولی صندوق‌های حمایتی و آنجلاها خیلی بهتر و تأثیر گذارتر می‌تونن به بخش کشاورزی کمک کنن و مشوق افراد صاحب ایده توی این بخش باشن.“

نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش و مقایسه آن با سایر تحقیقات مشابه نشان داد که در جواب این سؤال پژوهش که برای رفع موانع و مشکلات راهاندازی شرکت‌های نوپای کشاورزی چه راهکارهایی وجود دارد، نتایج زیر قابل عنوان می‌باشد:

یکی از مضامین مکتسبه در جریان تحقیق، حمایت ارگان‌های مرتبط نظیر جهاد کشاورزی، معاونت غذا و دارو برای تأمین تجهیزات اولیه بود که از اظهارات شرکت‌کنندگان استخراج شد. این مفهوم با نتایج تحقیقات آقای (۱۳۸۲)، متولی‌زاده و همکاران (۱۳۸۹)، سیدی و تقی‌خانی (۱۳۹۰)، جعفری مقدم (۱۳۸۳)، دریایی (۱۳۹۱)، هلستن (۲۰۰۷) و استوری (۱۹۹۸) همخوانی دارد. این تحقیقات بیان می‌دارد که: وجود مرکز رشد کشاورزی که وظیفه آن پرورش کسب و کارهای کوچک و متوسط خصوصی (استارت‌آپ‌ها) در زمینه کشاورزی است، می‌تواند در رشد اقتصادی و به دنبال آن توسعه اقتصادی جامعه کمک‌شایانی نماید. این استارت‌آپ‌ها به مدت حداکثر سه سال تحت حمایت‌های مالی، قانونی، مشاوره‌ای و... مرکز رشد بوده و پس از کسب تجربه و توانایی‌های لازم وارد بازار کار شده و به طور مستقل فعالیت می‌نمایند.

مضمون اعطای پروانه ساخت بر اساس مستندات علمی و رعایت اصول علمی از مضامینی بود که بسیار مورد توجه مدیران کسب و کارهای نوپای کشاورزی قرار گرفت. این نتیجه با یافته‌های هلستن (۲۰۰۷)، جعفری مقدم (۱۳۸۳)، متولی‌زاده و همکاران (۱۳۸۹)، دریایی (۱۳۹۱) و چاوالا (۲۰۰۷) مطابقت دارد. وی بیان می‌دارد که یکی از کلیدی‌ترین ضرورت‌ها و ساز و کارهای انتقال و تجاری‌سازی نوآوری‌های کشاورزی، توجه جدی به حقوق مالکیت فکری نوآوری‌های کشاورزی و ایجاد و استقرار نهادهایی برای حفظ و ثبت آن می‌باشد. بنابراین محقق به این نتیجه رسید که جهت حمایت از صاحبان ایده در بخش کشاورزی و حفظ حقوق معنوی آنان و مقابله با احتمال سرقت ایده به دلیل طولانی بودن روند اخذ مجوزهای لازم، ایجاد نهادهایی جهت ثبت ایده به نام افراد صاحب ایده در بخش کشاورزی، ضروری می‌باشد که با دادن اطمینان از حفظ مالکیت ایده، با آرامش خاطر به اخذ مجوزهای مربوطه بپردازند. طبق مضمون به دست آمده و مطالعات صورت گرفته، چنین برداشت می‌شود که بهترین راهکار جهت غلبه بر مشکل هزینه بالای تجهیزات و امکانات مورد نیاز کسب و کارهای نوپای کشاورزی، حمایت ارگان‌هایی نظیر جهاد کشاورزی در برگزاری نمایشگاه‌هایی که تجهیزات را با کمترین هزینه ارائه دهند و هم‌چنین مراکز رشد کشاورزی جهت تأمین این تجهیزات

و امکانات می‌باشد.

یکی دیگر از راهکارهای شناسایی شده در جریان پژوهش در رابطه با مانع جذابیت پایین فعالیت در بخش کشاورزی برای جذب سرمایه، حمایت‌های مالی از طرف نهادهای دولتی و غیر دولتی جهت تأمین سرمایه در بخش کسب و کارهای نوپای کشاورزی بود. مضمون به دست آمده با یافته‌های لاندستروم (۲۰۰۱)، دانایی‌فرد و همکاران (۱۳۸۹)، سیدی و تقی‌خانی (۱۳۹۰)، جعفری مقدم (۱۳۸۳) و کاپلی و همکاران (۲۰۱۳) مبنی بر اینکه دسترسی به منابع از مهم‌ترین موانع برای آغاز کار و رشد کسب و کارهای ایده‌محور کوچک است، همخوانی دارد. یکی از موضوعات مهم برای دولت‌ها، سرمایه‌گذاری بر نوآوری‌های کشاورزی و اعطای وام اختصاصی به منظور تجاری‌سازی آن‌ها و تبیین نقش آن‌ها در پوشش دادن کاستی‌های موجود برای تأمین مالی کسب و کارهای تازه تأسیس فناوری محور کشاورزی است. بنابراین، محقق به این نتیجه دست یافت که اعطای تسهیلات از طرف دولت به نوآوران بخش کشاورزی و همچنین ایجاد صندوق‌های مالی خطرپذیر که از کسب و کارهای ایده‌محور کشاورزی حمایت مالی به عمل می‌آورند، می‌تواند مانع موجود در این بخش مبنی بر جذابیت پایین فعالیت در بخش کشاورزی برای جذب سرمایه را پوشش دهد.

معرفی حوزه‌های بالقوه جهت بروز ایده‌های نو در بخش کشاورزی، از جمله مضامینی بود که در رابطه با راهکار مقابله با مانع سوء مدیریت کلان و فقدان تشخیص اولویت‌های بخش کشاورزی به دست آمد. یافته‌های تحقیق شریفی و همکاران (۱۳۹۱)، دریایی (۱۳۹۱)، جعفری مقدم (۱۳۸۳) و سیدی و تقی‌خانی (۱۳۹۰) نیز بیان می‌دارد که عوامل رفتاری-محتوایی همچون مشوق‌های درونی، ایجاد و ترویج فرهنگ حامی نوآوری، بهبود کیفیت تحقیقات و تعهد و حمایت مدیریت از جمله راهکارهای ایجاد سهولت در راهاندازی کسب و کارهای نوپای کشاورزی می‌باشد که نتایج این تحقیق با یافته‌های پژوهش کاملاً همخوانی دارد. بنابراین، چنین نتیجه‌گیری می‌شود که به منظور هدایت و ساماندهی استعدادها و نوآوری‌های موجود در بخش کشاورزی، ارگان‌های ذیربط نظیر جهاد کشاورزی به معرفی حوزه‌های بالقوه که ایده‌پردازی در آن حوزه‌ها توانایی تجاری‌سازی و موفقیت را داشته باشد، بپردازند. شناخت دقیق مزایای ایده جهت رفع یک مشکل در بخش کشاورزی قبل از شروع فعالیت یکی از مضامینی بود که در اظهارات شرکت‌کنندگان به تکرار دیده می‌شد. این مضمون با نتایج تحقیقات علیپور سخاوی (۱۳۹۴)، رهامی (۱۳۹۵)، کاپلی و همکاران (۲۰۱۳) و هلستن (۲۰۰۷) مطابقت دارد. از دید این محققان راهکار موجود برای غلبه بر مانع تفکر هزینه بالا و حاشیه سود پایین فعالیت‌های

مرتبط با کشاورزی این است که صاحبان کسب و کارهای نوپای باید تا جایی که می‌توانند هر پیشرفت خود و استراتژات آپ را در معرض دید مشتری قرار بدهند و نظر او را در مورد آن ویژگی جدید یا ایده جدید دریافت کنند. زود به زود ایده‌ها را عملی کنند و از مشتریان فیدبک بگیرند. در این صورت، با اطمینان خاطر بیش تری می‌توانند فعالیت خود را آغاز کنند. در این باره، محقق چنین نتیجه گرفت که برای غلبه بر مانع تفکر هزینه بالا و حاشیه سود پایین فعالیت‌های مرتبط با کشاورزی، راهکار موجود بدین صورت می‌باشد که ایده‌پردازان بخش کشاورزی، باید به طور مداوم با مشتریان خود که اغلب کشاورزان هستند، در ارتباط باشند تا از نیازهای آنان مطلع شده و بهترین محصول را با بالاترین سودآوری عرضه نمایند.

راهکار دیگر جهت غلبه بر موانع شروع و راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی، تعدیل در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه کشاورزی بود. این مضمون با یافته‌های تحقیق جعفری مقدم (۱۳۸۳)، دانایی‌فرد و همکاران (۱۳۸۹)، سیدی و تقی‌خانی (۱۳۹۰)، هلستن (۲۰۰۷) و پینگالی و رزگرت (۱۹۹۵) همخوانی دارد. حسینی و اسماعیلی در این تحقیق به این نتیجه رسیدند که، باید در چارچوب یک راهبرد جامع، ضرورت‌ها و شاخص‌های اصلی توسعه ایده‌های نو در بخش کشاورزی بررسی و شناسایی شده و اطلاعات پایه برای تسهیل و تسریع توسعه آن در اختیار ذینفعان و کنشگران مختلف قرار گیرد. بنابراین، طبق یافته‌ها و مطالعات انجام شده چنین استنباط می‌شود که جهت رفع مشکلاتی مانند سوء مدیریت کلان و عدم اتخاذ تصمیمات راهبردی برای پیشرفت در بخش کشاورزی، لازم است در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه کشاورزی، تعدیل‌هایی انجام گیرد. نمونه‌ای از این تعدیل‌ها شامل تسهیل در روند تجاری‌سازی ایده در بخش کشاورزی و در نظر گرفتن سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها جهت معرفی ضرورت‌های توسعه ایده‌های نو در بخش کشاورزی می‌باشد.

با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر، پیشنهادهایی به شرح ذیل بیان می‌گردد:

- کسب و کارهای نوپای کشاورزی باید از طریق یک واسطه مانند مراکز رشد کشاورزی به ارگان‌هایی مانند سازمان غذا و دارو و اداره استاندارد، جهت اخذ مجوزهای لازم، معرفی شوند. در واقع یک واسطه مطمئن که با کسب و کارهای نوپای کشاورزی در ارتباط بوده، باید وجود داشته باشد تا این ارگان‌ها بر اساس ضمانت آن، روند اخذ مجوز را تسهیل کرده و خیلی از موانع اداری برای کسب و کارهای نوپای کشاورزی برداشته شود.

- برای تأمین مالی کسب و کارهای نوپای کشاورزی، پیشنهاد می‌شود از طرف وزارت جهاد کشاورزی، صندوق‌های مالی برای کسب و کارهای نوپای کشاورزی قرار داده شده و در بخش خصوصی نیز مؤسساتی شروع به فعالیت کرده و به تأمین مالی طرح‌های ایده‌محور در بخش کشاورزی بپردازند.
- پیشنهاد می‌شود یک مرکز دولتی یا خصوصی به طور تخصصی برای مشاوره دادن به مدیران کسب و کارهای نوپای کشاورزی تأسیس شود که این مرکز ضمن آگاهی و اطلاع‌رسانی از وضعیت روز فعالیت‌های کشاورزی، بهترین و بهینه‌ترین اقدام را به این مدیران اطلاع‌رسانی کند. به عبارت دیگر، این مرکز مشاوره، با آگاهی کامل از فعالیت‌های به روز کشاورزی در دنیا، احتمال موفقیت این استارت‌آپ‌ها را بررسی نموده و به مدیران آن‌ها در این زمینه مشاوره لازم را بدهد.
- برای پیشرفت در بخش کشاورزی و غلبه بر ضعف مدیریتی و عدم اتخاذ تصمیمات راهبردی، شاید بهترین راه، در نظر گرفتن یک چشم‌انداز کوتاه مدت و بلند مدت در بخش کشاورزی باشد. یعنی اگر یک سند چشم‌انداز برای بخش کشاورزی در نظر گرفته شود، آنموقع تمام تلاش مسئولین و دست‌اندرکاران، بر این می‌شود که طبق آن سند عمل کرده و در نتیجه شاهد پیشرفت‌های قابل توجهی خواهیم بود.
- از آنجایی که حمایت مراکز رشد بیشتر شامل جنبه مدیریتی و فنی می‌شود، گسترش شتاب‌دهنده‌ها در این عرصه برای حمایت مالی این استارت‌آپ‌ها امری تأثیرگذار در راستای تأمین مالی کسب و کارهای نوپای کشاورزی و گذر از مانع جذب پایین سرمایه در بخش کشاورزی می‌باشد.

منابع

- آقایی، مرتضی. (۱۳۸۲). پارک‌های علمی، مجتمع‌ها و توسعه منطقه‌ای، مجموعه مقالات پارک‌های فناوری، کتابخانه تخصصی اشتغال، دوره دوم، صص ۲۶-۱۳.
- ادیب حاج باقری، محسن، پرویزی، سرور، صلصالی، مهوش. (۱۳۸۹). روش‌های تحقیق کیفی، چاپ دوم، تهران: انتشارات بشری با همکاری نشر تحفه، صص ۱۲۱-۱۶۰.
- احسانی فر، تهمینه، رستمی، فرحناز، نادری، نادر، رضایی، بیژن. (۱۳۹۵). موانع و راهکارهای توسعه کارآفرینی در بخش کشاورزی. نشریه کارآفرینی در کشاورزی، جلد سوم، شماره دوم، تابستان ۹۵، صص ۱-۱۵.
- جعفری مقدم، سعید. (۱۳۸۳). مستندسازی تجربیات مدیران (از دیدگاه مدیریت دانش)، کرج، مؤسسات تحقیقات و آموزش مدیریت.
- دانایی فرد، حسن، آذر، عادل، دیده‌ور، فاطمه. (۱۳۸۹). تدوین الگوی نهادی کردن کارآفرینی در بخش کشاورزی زیر بخش گلخانه‌داری، مجله توسعه کارآفرینی، سال سوم، شماره دهم، صص ۲۷-۷.
- درویشی، عبدالکریم. (۱۳۷۲). ظرفیت و توان توسعه پایدار کشاورزی ایران، مجله اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۵، صص ۵۳-۳۰.
- دریایی، نجمه. (۱۳۹۱). توسعه کارآفرینی در ایران، مفاهیم، چالش‌ها و راهکارها با تأکید بر کارآفرینی در بخش کشاورزی، کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان، دانشگاه مازندران.
- رهامی، مهیار. (۱۳۹۵). چالش‌های تجاری‌سازی و بازاریابی فناوری‌های نوین، بازاریابی فناوری، سایت تخصصی بازاریابی و بازرگانی. <http://www.mrvisitor.ir/>
- سمائی، مرجان. (۱۳۸۳). مطالعه موردی مراکز رشد و پارک‌های فناوری کشاورزی، مرکز رشد واحدهای فناوری دانشگاه تهران، دومین همایش پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری ایران.
- سیدی، هادی، تقی‌خانی، امیر. (۱۳۹۰). موانع توسعه کارآفرینی و نقش دولت در تسهیل توسعه کارآفرینی، مجله کار و جامعه، سال ششم، شماره ۱۳، صص ۸۰-۷۶.
- شریفی، مهنوش، رضوانفر، احمد، حسینی، موحد، محمدی، حمید. (۱۳۹۱). شناسایی ضرورت‌ها و ملزومات تجاری‌سازی تحقیقات دانشگاهی در بخش کشاورزی، مجموعه مقالات چهارمین کنگره ترویج و آموزش کشاورزی، کرج، صص ۱-۱۵.
- علیپور سخاوی، مهدی. (۱۳۹۴). استارت آپ چیست. هفته نامه اختصاصی استارت آپ‌ها، شماره ۱.
- متولی‌زاده، سید صالح، اسدی، علی، کلانتری، خلیل. و جمشیدی، امید. (۱۳۸۹). بررسی عامل‌های بازدارنده و پیش‌برنده در توسعه فناوری‌های نوین کشاورزی در شهرک علمی تحقیقاتی اصفهان، فصلنامه

پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، بهار ۱۳۸۹، شماره ۱۲، صص ۳۶-۴۵.

- محمد پور، احمد، رضایی، مهدی. (۱۳۸۷). درک معنایی پیامدهای ورود نوسازی به منطقه‌ی اورامان کردستان ایران به شیوه‌ی پژوهش زمینه‌ای، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره نهم، شماره ۱ و ۲، صص ۳۳-۳.
- منفرد، نوذر، دشتیزاده، محمود و صداقت، محدثه. (۱۳۹۰). تأسیس مرکز رشد کشاورزی در منطقه بنداروز دشتستان استان بوشهر، دومین همایش ملی مدیریت پژوهش و فناوری، صص ۱۲-۱.
- Andreas M, Riege. (2003). *Validity and reliability tests in case study research: a literature review with "hands-on applications for each research phase.* *Qualitative Market Research: An International Journal, Griffith University, Nathan, Australia, 2: 75-86.*
- Blank, S., and Dorf, B. (2012). *The Startup Owner's Manual, K&S Ranch (publishers), ISBN 978 0984999309.*
- Burns, N. & Grove, K. C. (2001 and 2007). *Understanding Nursing Research, 4th edition, Philadelphia, W.B.Saunders, 324pp.*
- Copley, A., Eckard, C, De Reus, A. and Mehta, K. (2013). *Business strategies for agricultural technology commercialization, Proceeding of NCIIA's 17th Annual Conference, March 22-23, Washington, DC, 2:1-17.*
- Chawala, H. (2007). *Managing intellectual property rights for better transfer and commercialization of agricultural technologies, Journal of Intellectual Property Rights, 12 (1), pp. 330- 340.*
- Hellsten, Eva, (2007). *The European nanotechnology strategy: environmental and health aspects. Grou on Nanosciences and Nanotechnologies, pp: 6-13. September 2007.*
- <https://www.linkedin.com:www.startupmzansi.org>. (2014). *The importance of startup companies for economic development, pp 235.*
- Holloway. I & Wheeler. S. (2010). *Qualitative research in nursing and healthcare. 3rd ed. Chichester, West Sussex, U.K; Ames, Iowa: Wiley-Blackwell, 17: 39-51.*
- Holloway, I. & Wheeler, S. (2002). *Qualitative Research for Nurses, 2nd Edit. Oxford, BlackWell Science, pp 623-647.*
- Monthly Watch Technology. (2014). *Why are not successful startups in Iran, 12-20pp.*
- Lundström, A., & Stevenson, L. (2001). *Entrepreneurship Policy for the Future.*

Stockholm: Swedish Foundation for Small Business Research.

- Pingali, P., & Rosegrant, M. (1995). *Agricultural commercialization and diversification: Processes and policies*, *Food Policy*, 3: 171-185.
- Priest, H. & Roberts, P. & Woods, L. (2002), "An Overview of Three Different Approaches to the Interpretation of Qualitative Data". *Part I: Theoretical Issues, Qualitative Approaches, Nurse Researcher*, 33: 12-43.
- Streubert Speziale, H. Rinaldi Carpenter, D. (2011). *Qualitative Research in Nursing: Advancing the Humanistic Imperative. Fifth edition, Lippincott wiliams &wilkins co.*
- Storey D.J. and B.S. Tethe. (1998). *Public policy measures to support new technology-based firms in the European Union*, *Research Policy* 26(9), 1037-1057.
- Van Manen, m. (1990). *Researching lived experience: human science for an action sensitive pedagogy*. London , Ontario , Canada: the university of western Ontario, 15: 24-56.
- Yanowa,dvora., Schwartz-shea , peregrine. (2006). *Interpretation and method; Empirical research methods and the interpretive turn*. By M.E,SHARPE London inc, 17: 76-89.